

L I E T U V I U K A L B O S B A L S I U I R D V I B A L S I U I L G U M A S , A R B A K I E K Y B É

V. V A I T K E V I Č I Ú T É

I ILGUMAS, J I Š A LY GOJAN Č I O S A P L I N K Y B É S I R J O R E I K Š M É

Balsio arba dvibalsio ilgumu vadinamas laiko kiekis, reikalingas jam ištarti.

Lietuvių kalbos balsių ir dvibalsių ilgumą, kai visos kitos fonetinės sąlygos yra vienodos, lemia šios aplinkybės:

a) Skiemens, kuriame yra balsis ar dvibalsis, pobūdis: atvirame skiemenuje jis kiek ilgesnis, negu uždarame, pvz.: žodyje *klišis* (būs. 1. 3. asm.) $i=18''^1$, o žodyje *kliškis* $i=17''$; žodyje *séké* $\tilde{e}=51''$, o žodyje *séklų* $\tilde{e}=50''$. Uždarame skiemenuje balsiai ir dvibalsiai yra trumpesni, negu atvirame, nes dalis energijos čia skiriama po jų einančiam priebalsiu tarti.

b) Priešstovintis priebalsis: po skardžiojo priebalsio balsis ar dvibalsis yra kiek ilgesnis, negu po dusliojo, nes duslieji priebalsiai tariami energingiau, negu skardieji, pvz.: žodyje *būs* $\dot{u}=22''$, o žodyje *pūs* $\dot{u}=21''$.

c) Kirtis: tas pat kirčiuotas balsis arba dvibalsis yra ilgesnis už nekirčiuotą, nes tariamas daug energingiau, negu šis, pvz.: žodyje *kāsi* $\dot{a}=20''$, o žodyje *kasi* $a=17''$.

d) Kirčio vieta žodyje: juo nekirčiuotas skiemuo toliau nuo kirčiuoto, juo jo sudaromasis garsas trumpesnis, nes didžiausias energijos kiekis tenka kirčiuotam skiemenui ir arti jo stovintiems, pvz.: žodyje *akmuõ* $a=15''$, o žodyje *akmenyjè* $a=13''$.

e) Žodžio skiemenu skaičius: juo žodis turi mažiau skiemenu, juo yra ilgesni jų sudaromieji garsai, ir juo daugiau — juo trumpesni, pvz.: žodyje *piniginiam* $i=15''$, o žodyje *pinigliniame* $i=13''$. Priežastis yra ta, kad energijos kiekis, skiriama tam tikro skaičiaus skiemenu žodžiu tarti, yra ribotas ir pastovus dydis. Todėl, augant kirčiuotojo skiemens tarimo energingumui, nekirčiuotieji skiemens nukentėja; ir juo jų yra daugiau, juo jie tariami trumpiau ir ne taip energingai².

é) Kitų žodžio skiemenu sudaromujų garsų kiekybė: jeigu žodyje yra vienas arba keli ilgi balsiai ar dvibalsiai, tai visų to žodžio skiemenu sudaromieji garsai

¹ 1'', arba σ (sigma) = 0,01 sek., yra laiko vienetas, kuriuo eksperimentinėje fonetikoje reiškiamas garso ilgumas. Akustikoje 1'' (σ) = 0,001 sek.

² Ж. Л. В. Щерба, Русские гласные в качественном и количественном отношении, 151, С. - Петербург, 1912.

yra kiek trumpesni, negu žodyje, neturinčiame ilgųjų balsių bei dvibalsių, nes ilgųjų tarimas reikalauja daugiau energijos, negu trumpųjų balsių, pvz.: žodyje *kibo o=39"*, o žodyje *kýbo o=34"*.

f) Balsio arba dvibalsio užimama vieta žodyje: absolutiniame žodžio gale balsai ir dvibalsai yra daug ilgesni už tuos pačius balsius ir dvibalsius kitose fonetinėse pozicijose, pvz.: žodyje *sékti ē=23"*, o žodyje *sekté ē=28"*. Balsių ir dvibalsių ilgėjimas absolutiniame žodžio gale, būdingas lietuvių, rusų ir kt. kalboms, aiškinamas labai lėta, niekieno netrukdoma kalbos padargų rekursija³. Taip pat balsai ir dvibalsai paskutiniame uždarame žodžio skiemenyje yra truputį ilgesni, negu kitose fonetinėse pozicijose, bet trumpesni, negu absolutiniame žodžio gale.

g) Priegaidė: ilgųjų skiemenu sudaromieji garsai, turintieji tvirtagalę priegaidę, yra ilgesni už tuos pačius garsus, turinčius tvirtapradę priegaidę, pvz.: žodyje *dýge* (būt. k. l. dalyvis) *ī=22"*, o žodyje *dýge* (vns. gal.) ‘pelkių samanų rūšis’ *ī=24"*; *nešióté ð=34"*, o žodyje *nešiôté ð=39"*.

h) Kalbėjimo tempas: greitai kalbant, visų žodžio skiemenu sudaromieji garsai yra trumpesni, negu létai kalbant.

i) Balsio kokybė: trumpieji ir atitinkami ilgieji balsai, stovintieji tose pačiose fonetinėse pozicijose, visada yra nevienodo ilgumo, pvz.: žodyje *pūs ū=21"*, o žodyje *pūs ū=32"*, bet skirtingoje fonetinėse pozicijose kartais ilgosios ir trumpesios fonemos gali būti vienodo ilgumo (žr. ilgųjų ir atitinkamų trumpųjų fonemų lenteles). Šitoks ilgųjų ir trumpųjų balsinių fonemų ilgumo sutapimas dar nereiškia jų niveliacijos, nes lietuvių kalbos ilgieji ir trumpieji balsai skiriasi ne tik ilgumu, bet ir kitais požymiais: kokybe, kalbos organų įtampa, energingu mu ir t.t. Vienam požymiu iš viso komplekso išnykus, jei visi kiti požymiai išlieka, ilgosios ir trumpesios balsinės fonemos neniveliuojamos. Taip pat ilgumu skiriasi visiškai skirtinges kokybės balsai bei dvibalsai. Paprastai žemutinio ir vidutinio pakilimo balsai yra atitinkamai ilgesni už aukštutinio pakilimo balsius, nes po aukštutinio pakilimo balsių kiek anksčiau prasideda priebalsio uždarama arba ankštuma⁴.

Vadinasi, kickvieno skiemens sudaromojo garso ilgumas priklauso nuo sąlygų komplekso: keičiantis fonetinei pozicijai, keičiasi kiek ir garso ilgumas. Lietuvių kalbos nekirčiuotiem balsiams ir dvibalsiams, visada išlaikantiems savo kokybę, būdinga kiekybinė redukcija, arba trumpėjimas. Ilgųjų ir trumpųjų balsių bei dvibalsių ilgumas svyruoja: gana didelis svyravimo diapazonas būdingas ilgiesiems balsiams ir dvibalsiams, o trumpiesiems balsiams – kiek mažesnis (žr. atitinkamas lenteles). Tačiau toje pačioje fonetinėje pozicijoje garso ilgumas yra pastovus dydis.

Ne visos čia nurodytos aplinkybės yra vienodai reikšmingos garso ilgumui. Ilgųjų ir atitinkamų trumpųjų balsių, sudarančių savarankiškas fonemas, skiriančias žodžių ir jų formų reikšmes, pvz.: *ā*: *ā žodžiuose kàs: kàs;* *ē*: *ē žodžiuose mès: mès;* *ī*: *ī žodžiuose tiko: týko* (plg. *týkoti*); *ū:ū* *žodžiuose pūs: pūs;* *ɔ*: *ɔ žodžiuose lòtas* (svorio matas): *lótas* (plg. *lóti*), ilgumo skirtumas vaidina foneminį vaidmenį, ir todėl yra reikšmingiausias. Visos kitos aukščiau nurodytos ap-

³ Žr. ten pat, 132.

⁴ Žr. ten pat, 132.

linkybės, dėl kurių kiek keičiasi skiemens sudaromojo garso ilgumas, tik rodo tos pačios fonemos kiekybinius svyravimus įvairiose fonetinėse pozicijose, bet foneminės reikšmės neturi ir yra mažiau svarbios.

II BALSIŲ ILGUMAS⁵

1. Priešakinės eilės balsių ilgumas

Fonema i. Aukštutinio pakilio kirčiuotos ilgosios fonemos *ž* ilgumas svyruoja maždaug nuo 22" ligi 36", o nekirčiuotos — nuo 20" ligi 32" (žr. 1 lent.).

Kirčiuota	1	2		3		4	5
	a. g.	1. atv. sk.	2. užd. sk.	a. g.	2. atv. sk.	3. užd. sk.	4. atv. sk.
		22"			22"		
	36"	24"	34"	36"	32"	35"	34"
Nekirčiuota		1. atv. sk. 2.	2. užd. sk. 1.	a. g.	2. atv. sk. 1.	a. g.	2. atv. sk. 3.
		20"	28"	32"	20"	29"	28"
							22"

1 lentelė

Fonema i. Aukštutinio pakilio kirčiuotos trumposios fonemos *i* ilgumas svyruoja maždaug nuo 13" ligi 21", o nekirčiuotos — nuo 9" ligi 16" (žr. 2 lent.).

Kirčiuota	1	2		3		4	5	10	
	užd. sk.	a. g.	1. užd. sk.	1. atv. sk.	a. g.	1. ir 2. atv. sk.	a. g.	3. atv. sk.	3. atv. sk.
	19"	21"	17"	18"	19"	16"	20"	15"	13"
			2. užd. sk. 1.	2. atv. sk. 2.	a. g.	1. atv. sk. 3.	a. g.	1. atv. sk. 3.	2. atv. sk. 4.
Nekirčiuota									3. atv. sk. 7.
			14"	14"	16"	13"	15"	11"	11"
									9"
									11"

2 lentelė

⁵ Čia pateiktose lentelėse nurodytas sigmomis kiekvieno balsio ir dvibalsio ilgumas svarbiausiose fonetinėse pozicijose. Skaičiai lentelių viršuje 1, 2, 3 ir t. t. reiškia žodžio, kuriamo yra balsis ar dvibalsis, skiemenu skaičių. Santrumpas užd. sk. = uždarame skiemenyje, atv. sk. = atvirame skiemenyje, a.g. = absolutiniame gale. Skaičius prieš šias santrumpas (pvz.: 1. atv. sk.) reiškia skiemens, kuriamo yra balsis ar dvibalsis, eilės numerį žodyje, skaičius po šių santrumpų (pvz.: 2. užd. sk. 1.) reiškia žodžio kirčiuotojo skiemens eilės numerį. 'ženklas prieš skaičių eilę reiškia balsio ar dvibalsio su tvirtaprade prieigaide ilguma, o ~ — su tvirtagale. Lentelėse duodami balsių ir dvibalsių ilgumai po dusliojo arba tarp dusliųjų priebalsių.

Fonema ē. Vidutinio pakilimo kirčiuotos ilgosios fonemos *ē* ilgumas svyruoja maždaug nuo 30" ligi 49", o nekirčiuotos — nuo 17" ligi 29" (žr. 3 lent.).

Kirčiuota	1		2		3				4	
	užd. sk.	1. atv. sk.	2. užd. sk.	a. g.			2. atv. sk.	a. g.		
	33"	36"	30"				33"			
			48"	49"					49"	
Nekirčiuota		1. atv. sk. 2.		a. g.	1. atv. sk. 2.	1. atv. sk. 3.	2. atv. sk. 3.	a. g. 1.	1. atv. sk. 2.	2. atv. sk. 3.
		21"		28"	21"	19"	26"	29"	17"	20"

3 lentelė

Fonema e. Vidutinio pakilimo kirčiuotos trumposios fonemos *e*, pasitaikančios tik tarptautiniuose žodžiuose, ilgumas svyruoja maždaug nuo 17" ligi 25", o nekirčiuotos — nuo 14" ligi 19" (žr. 4 lent.).

Kirčiuota	2		3		4			5		6	
	1. atv. sk.	1. atv. sk.			3. atv. sk.	2. atv. sk.					5. atv. sk.
	25"	22"			20"	18"					17"
		1. atv. sk. 2.	1. atv. sk. 3.	1. atv. sk. 3.	2. atv. sk. 3.	3. atv. sk. 4.	2. atv. sk. 3.				
Nekirčiuota		19"	14"	19"	18"	16"	16"				

4 lentelė

Fonema e. Vidutinio pakilimo kirčiuotos trumposios fonemos *e* ilgumas svyruoja maždaug nuo 18" ligi 27", o nekirčiuotos — nuo 14" ligi 21" (žr. 5 lent.).

Kirčiuota	1		2		3			4		5		6		10		
	užd. sk.	a. g. sk.	1. užd. sk.	1. atv. sk.	a. g. sk.	1. atv. sk.	a. g. sk.	3. atv. sk.	a. g.			5. atv. sk.	a. g.			
	26"	27"	23"	25"	24"	24"		27"	20"	26"				18"	27"	
				1. atv. sk. 2.	1. atv. sk. 2.	1. atv. sk. 3.	a. g. sk. 3.	2. atv. sk. 3.	2. atv. sk. 4.	2. atv. sk. 3.	a. g. sk. 3.			1. atv. sk. 7.		
Nekirčiuota					21"	19"	16"	21"	16"	14"	15"	19"			15".	

5 lentelė

Fonema ē. Vidutinio pakilimo kirčiuotos ilgosios fonemos *ē* ilgumas svyruoja nuo 43" ligi 51", o nekirčiuotos — nuo 33" ligi 35" (žr. 6 lent.).

Kirčiuota	1	2			3		
	užd. sk.	l. atv. sk.	l. užd. sk.	a. g.	l. atv. sk.	2. atv. sk.	
	50"	51"	50"	51"	43"	49"	
				a. g. 1.			a. g. 1.
				35"			33"

6 lentelė

2. Užpakalinės eilės balsių ilgumas

Fonema ū. Aukštinio pakilimo kirčiuotos ilgosios fonemos *ū* ilgumas svyruoja maždaug nuo 26" ligi 46", o nekirčiuotos — nuo 13" ligi 29" (žr. 7 lent.).

Kirčiuota	1	2			3			4	10
	l. užd. sk.	a. g.	l. atv. sk.	l. užd. sk.	a. g.	l. atv. sk.	a. g.	l. užd. sk.	
	29"			28"	27"		27"		26"
	32"	39"	40"		46"		44"		
			l. atv. sk. 2.	2. užd. sk. 1.	a. g.	l. atv. sk. 3.	l. atv. sk. 2.		6. užd. sk. 7.
			24"	23"	29"	20"	18"		13"

7 lentelė

Fonema u. Aukštinio pakilimo kirčiuotos trumpesios fonemos *u* ilgumas svyruoja maždaug nuo 17" ligi 24", o nekirčiuotos — nuo 12" ligi 19" (žr. 8 lent.).

Kirčiuota	1	2			3			4	6
	l. užd. sk.	l. atv. sk.	2. užd. sk.	a. g.	l. užd. sk.	2. atv. sk.	a. g.	l. užd. sk.	
	21"	20"	19"	23"	17"	18"	24"	20"	
		l. atv. sk. 2.	2. užd. sk. 1.	a. g. l. sk. 3.	l. atv. sk. 2.	l. atv. sk. 2.	a. g. l. sk. 3.	2. atv. sk. 3.	l. atv. sk. 5.
	17"	15"	19"	14"	15"	18"	14"	12"	12"

8 lentelė

Fonema ō. Vidutinio pakilimo kirčiuotos ilgosios fonemos ō ilgumas svyruoja maždaug nuo 34" ligi 48", o nekirčiuotos — nuo 15" ligi 39" (žr. 9 lent.).

	1	2		3		4	10
Kirčiuota	užd. sk.	l. atv. sk.			2. atv. sk.		
Nekirčiuota	48"	38"			34"		
	1. atv. sk.	1. užd. sk.	a. g.	1. užd. sk.	1. užd. sk.	3. atv. sk.	6. atv. sk.
	32"	29"	39"	28"	27"	26"	15"

9 lentelė

Fonema ɔ. Vidutinio pakilimo kirčiuotos trumposios fonemos ɔ ilgumas svyruoja maždaug nuo 23" ligi 26", o nekirčiuotos — nuo 16" ligi 21" (žr. 10 lent.).

	2			4		5
Kirčiuota	1. užd. sk.	l. atv. sk.	a. g.		2. atv. sk.	
Nekirčiuota	23"	24"	26"		23"	
	l. atv. sk. 2.			l. atv. sk. 3.	l. užd. sk. 2.	l. užd. sk. 3.
	21"			20"	16"	17"

10 lentelė

Fonema a. Žemutinio pakilimo kirčiuotos trumposios fonemos a ilgumas svyruoja maždaug nuo 18" ligi 29", o nekirčiuotos — nuo 10" ligi 19" (žr. 11 lent.).

	I		2		3			4		5	6	10
Kirčiuota	užd. sk.	a. g. sk.	1. užd. sk.	1. atv. sk.	a. g. sk.	1. atv. sk.		a. g. sk.				
Nekirčiuota	23"	28"	18"	20"	29"	18"		27"				
	1. užd. sk. 2.	1. atv. sk. 2.	a. g. sk. 2.	1. atv. sk. 2.	1. užd. sk. 3.	2. atv. sk. 1.	a. g. sk. 1.	1. atv. sk. 3.	1. užd. sk. 4.	4 užd. sk. 3.	1. atv. sk. 3.	6 užd. sk. 5.
	15"	17"	19"	16"	14"	15"	19"	14"	13"	17"	13"	16"
											10"	12"

11 lentelė

Fonema ā. Žemutinio pakilimo kirčiuotos ilgosios fonemos *ā* ilgumas svyruoja maždaug nuo 35" ligi 53", o nekirčiuotos — nuo 33" ligi 40" (žr. 12 lent.).

Kirčiuota sk.	1		2		3			4		5	
	užd. sk.	a. g. sk.	1. atv. sk.	1. užd. sk.	a. g. sk.	1. atv. sk.	2. atv. sk.	2. užd. sk.	a. g. sk.	1. atv. sk.	3. atv. sk.
				39"				35"			
	47"	53"	47"	41"		37"	42"			41"	37"
					a. g. l.				a. g. l.		
					40"				33"		

12 lentelė

III DVIBALSIŲ ILGUMAS

Bet kuris ilgasis balsis už atitinkamą trumpąjį yra ilgesnis 1,5—2 kartus. Dvibalsiai yra maždaug tokio pat ilgumo, kaip ilgieji balsiai, t. y. dvibalsiui tarti reikia tiek pat laiko, kiek ilgajam balsiui. Dvibalsių ilgumo svyravimo dia-
pazonas yra mažesnis, negu balsių.

1. Grynujų dvibalsių ilgumas

Fonema ai. Kirčiuotos fonemos *ai* ilgumas svyruoja nuo 32" ligi 52", o nekirčiuotos — nuo 30" ligi 34" (žr. 13 lent.).

Kirčiuota sk.	2		3	
	1. atv. sk.		1. užd. sk.	2. atv. sk.
	34"		32"	41"
"	44"	52"		42" 48"
Nekirčiuota	1. atv. sk.	a. g. l.		a. g. l.
	30"	33"		34"

13 lentelė

Fonema au. Kirčiuotos fonemos *au* ilgumas svyruoja nuo 36" ligi 50", o nekirčiuotos — nuo 30" ligi 34" (žr. 14 lent.).

Kirčiuota	2			3			4	10
	l. atv. sk.	l. užd. sk.	a. g.	l. atv. sk.	2. atv. sk.		l. atv. sk.	7. atv. sk.
	46"				43"			38"
"	49"	45"	50"	40"	49"			36"
Nekirčiuota	l. atv. sk. 2.		a. g. l. sk. 3.	l. atv. sk. 3.	2. atv. sk. 1.	a. g. l.		
	30"		33"	32"	34"	33"		

14 lentelė

Fonema ei. Kirčiuotos fonemos *ei* ilgumas svyruoja nuo 40" ligi 56", o nekirčiuotos — nuo 28" ligi 36" (žr. 15 lent.).

Kirčiuota	1	2			3			
	užd. sk.	l. atv. sk.	l. užd. sk.	a. g.	l. atv. sk.	2. atv. sk.		
		42"	41"	46"	40"			
"	56"	45"	43"	54"	43"	44"		
Nekirčiuota	l. atv. sk. 2.			a. g. l.	l. atv. sk. 2.	2. atv. sk. 1.	a. g. l.	
	31"			36"	28"	29"	31"	

15 lentelė

Fonema eu. Tarptautiniuose žodžiuose kirčiuota fonema *eu*, pasitaikanti labai retai, turi maždaug 30" ilgumo, o nekirčiuotos ilgumas svyruoja nuo 15" ligi 21" (žr. 16 lent.).

Kirčiuota	3	4			5
	3. atv. sk.				
		30"			
Nekirčiuota	l. atv. sk. 2.		l. atv. sk. 2.	l. atv. sk. 3.	l. atv. sk. 4.
	21"		18"	16"	15"

16 lentelė

Fonema ōi. Kirčiuotos fonemos *oi*, pasitaikančios tarptautiniuose žodžiuose, ilgumas svyruoja nuo 42" ligi 51", o nekirčiuotos — nuo 25" ligi 30" (žr. 17 lent.).

	2	3		4		6
Kirčiuota	l. atv. sk.	l. atv. sk.	2. atv. sk.			
	51"	43"	42"			
Nekirčiuota		l. atv. sk. 2.		l. atv. sk. 3.		l. atv. sk. 4.
		30"		27"		25"

17 lentelė

Fonema ui. Kirčiuotos fonemos *ui* ilgumas svyruoja nuo 40" ligi 50", o nekirčiuotos — nuo 24" ligi 28" (žr. 18 lent.).

	2		3		
Kirčiuota	l. atv. sk.	a. g.	l. atv. sk.	a. g.	
"	40"				
		43"	41"	50"	
Nekirčiuota		a. g. 1.		a. g. 2.	a. g. 1.
		28"		25"	24"

18 lentelė

2. Sutaptinių dvibalsių ilgumas

Fonema ie. Kirčiuotos fonemos *ie* ilgumas svyruoja nuo 30" ligi 48", o nekirčiuotos — nuo 23" ligi 30" (žr. 19 lent.).

	2		3		
Kirčiuota	1. atv. sk.	2. užd. sk.	a. g.	1. užd. sk.	2. atv. sk.
	31"	30"		30"	
*	32"	38"	48"	32"	33"
Nekirčiuota				1. atv. sk. 2.	2. atv. sk. 1.
				30"	23"

19 lentelė

Fonema uo. Kirčiuotos fonemos *uo* ilgumas svyruoja maždaug nuo 34" ligi 52", o nekirčiuotos — nuo 23" ligi 29" (žr. 20 lent.).

Kirčiuota	1	2		3		4		
	a. g.	1. atv. sk.	1. užd. sk.	a. g.	2. atv. sk.	2. užd. sk.		
		34"						
*	52"		39"	39"	40"	38"		
Nekirčiuota		1. atv. sk. 2.			2. atv. sk. 3.	2. atv. sk. 2.	2. atv. sk. 1.	3. atv. sk. 4.
	29"				28"	27"	28"	23" 24"

20 lentelė

IV BALSIŲ IR DVIBALSIŲ EILĖ PAGAL JŲ ILGUMĄ

Ilgiausia iš visų ilgujų balsių yra žemutinio pakilimo fonema *ā* (maksimalus ilgumas 53"), toliau eina vidutinio pakilimo fonemos *ē* (maksimalus ilgumas 51"), *ē* (maksimalus ilgumas 49") ir *ō* (maksimalus ilgumas 48"), po šių — aukštutinio pakilimo fonemos *ū* (maksimalus ilgumas 46") ir *ī*, pasižyminti pačiu aukščiausiu pakilimu (maksimalus ilgumas 36"); ji yra trumpiausia iš visų ilgujų balsinių fonemų.

Ilgiausia iš visų trumpųjų balsinių fonemų yra žemutinio pakilimo fonema *a* (maksimalus ilgumas 29"), toliau eina vidutinio pakilimo fonemos *e* (maksimalus

ilgumas 27"), *o* (maksimalus ilgumas 26"), *e* (maksimalus ilgumas 25"), po šių eina aukštinio pakilimo trumpesios fonemos *u* (maksimalus ilgumas 24") ir *i*—trum- piausia iš visų trumpųjų fonemų (maksimalus ilgumas 21").

Ilgiausia iš visų dvibalsinių fonemų yra *ei* (maksimalus ilgumas 56"), po jos eina fonemos *ai* ir *uo* (y jų maksimalus ilgumas 52"), o po šių—*oi* (maksimalus il- gumas 51"), toliau seka *au* ir *ui* (y jų maksimalus ilgumas 50"), po jų eina *ie* (maksi- malus ilgumas 48"), ir paskutinę vietą užima fonema *eu* (maksimalus ilgumas 30").

ДЛЯТЕЛЬНОСТЬ, ИЛИ КОЛИЧЕСТВО ГЛАСНЫХ И ДИФТОНГОВ В ЛИТОВСКОМ ЯЗЫКЕ

В. А. ВАЙТКАВИЧЮТЕ

Резюме

Исследование литовского вокализма экспериментальным методом позво- лило установить, что длительность гласных и дифтонгов в литовском язы- ке обусловливают следующие обстоятельства: 1) характер слога (в закры- том слоге длительность меньше, чем в открытом); 2) качество предшеству- ющего согласного (после звонкого длительность больше, чем после глухого); 3) ударение (ударный гласный более долгий, чем соответствующего качества безударный); 4) место ударения в слове (гласные и дифтонги, стоящие в слогах близко ударения, являются более долгими, чем стоящие дальше от него); 5) количество слогов в слове (чем больше слогов, тем больше сокра- щается длительность всех гласных и дифтонгов в слове, и наоборот); 6) мес- то гласного и дифтонга (в абсолютном исходе слова все гласные и дифтонги являются более долгими, чем в других фонетических положениях); 7) ин- тонация (гласные и дифтонги с восходящим ударением немного длиннее, чем с нисходящим); 8) темп речи (при быстром темпе речи все гласные и диф- тонги в слове сокращаются); 9) качество гласного (гласные низкого подъё- ма являются более долгими, чем гласные высокого подъёма).

Далее в статье даются таблицы длительности каждой фонемы в основ- ных фонетических положениях, и все фонемы располагаются по длитель- ности в соответствующий ряд.
